

Sygn. akt: IV Ca 339/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny – Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodnicząca – SSO Katarzyna Mirek - Kwaśnicka

Sędziowie SO Małgorzata Michalska

SO Małgorzata Szeromska (spr.)

Protokolant st. sekr. sąd. Anna Bałdyga

po rozpoznaniu na rozprawie 13 lipca 2017 r. w P.

sprawy z powództwa I. R.

przeciwko A. R.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Ciechanowie z 24 marca 2017 r.

sygn. akt I C 645/16

1. oddala apelację;
2. przyznaje adwokat J. M. kwotę 600 (sześćset) złotych zwiększoną o podatek VAT tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną świadczoną powódce z urzędu w II instancji, którą to kwotę nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa Sąd Rejonowego w Ciechanowie;
3. zasądza od I. R. na rzecz A. R. kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za II instancję.

Sygn. akt IV Ca 339/17

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ciechanowie wyrokiem z 24 marca 2017 r. oddalił powództwo I. R. skierowane przeciwko A. R. o zapłatę.

Istotne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i stanowiące podstawę rozstrzygnięcia były następujące:

I. R. i A. R. w dniu 2 sierpnia 2003 r. zawarli związek małżeński. Małżonkowie nie zawierali żadnych umów majątkowych małżeńskich. Sąd Okręgowy w Płocku w dniu 14 marca 2013 r. wydał wyrok w którym rozwiązał przez rozwód małżeństwo zawarte w dniu 2 sierpnia 2003 r. między A. R., a I. R.. Do chwili obecnej małżonkowie R. nie przeprowadzili podziału majątku. Na początku małżeństwa małżonkowie R. mieszkali w W., po urodzeniu dziecka – pod koniec 2004 r. przeprowadzili się do C. do rodziców I. R.. W dniu 1 września 2005 r. I. R. zawarła z A. M. (1),

reprezentowanym przez pełnomocnika – G. J. umowę, która upoważniała małżonków – I. i A. R. do zamieszkania w mieszkaniu położonym przy ul. (...) w C. należącym do A. M. (1), a znajdującym się w zasobach mieszkaniowych Wojskowej Agencji Mieszkaniowej Oddział (...) w W. (dalej: WAM) w zamian za opiekę. A. R. nie był obecny przy podpisywaniu umowy, ponieważ od początku września 2005 r. do 8 sierpnia 2006 r. odbywał szkolenie zawodowe podstawowe prowadzone przez Wyższą Szkołę (...) w S.. Powódka po zawarciu umowy została zameldowana czasowo w tym mieszkaniu przez jego właściciela, przy wskazaniu, że jest jego kuzynką. A. R. w czasie tzw. „przepustki” przyjeżdżał w odwiedziny do powódki i ich wspólnego małoletniego dziecka – K. R.. W mieszkaniu zajmowanym przez małżonkę i ich dziecko były również jego rzeczy. Dowiedziawszy się, że mieszkanie przy ul. (...) w C. jest zadłużone, I. R. wraz z dzieckiem, przed wrześniem 2006 r. – wyprowadziła się do teściowej. Pozwem z dnia 25 września 2006 r. WAM wniosła do tut. Sądu pozew o zasądzenie solidarnie od pozwanych – I. R., E. M. (żona A. M. (1)) i A. M. (2) (syn A. M. (1)) kwoty 15.356,49 zł wraz z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwu WAM wskazała, że w/w osoby zajmują kwatery stałą nr 45 przy ul. (...) w C., zaś na jej koncie na dzień 31 maja 2006 r. widnieje zadłużenie w kwocie 15.356,49 zł. Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Ciechanowie w dniu 29 września 2006 r. uwzględnił w/w żądanie WAM i w dniu 29 września 2006 r. w sprawie o sygn. akt I Nc 1317/06 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał pozwany – I. R., E. M. i A. M. (2) aby zapłacili solidarnie powodowi WAM kwotę 15.356,49 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 września 2006 r. do dnia zapłaty oraz zasądził koszty procesu. Nakaz zapłaty się uprawomocnił. Na wniosek wierzyciela powyższemu orzeczeniu została nadana klauzula wykonalności. W dniu 16 czerwca 2008 r. A. R. zawarł z G. P. umowę użyczenia lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w C. na czas nie oznaczony. Na wniosek WAM z dnia 22 lutego 2012 r. komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie U. P. wszczęła postępowanie egzekucyjne m.in. przeciwko I. R.. I. R. spłaciła zasądzoną należność częściowo, w kwocie ok 12.142,00 zł. W dniu 20 kwietnia 2015 r. I. R. zawarła z WAM umowę której przedmiotem było ustalanie zasad uregulowania przez nią na rzecz WAM wymagalnych należności z tytułu zajmowania lokalu mieszkalnego położonego w C., przy ul. (...). I. R. oświadczyła w nim, że zadłużenie względem WAM, wg. stanu na dzień 17 kwietnia 2015 r. wynosi 12.092,91 zł stanowiącej należność główną i odsetki ustawowe powstałe w związku z opłatami i opłatami pośrednimi. Biorąc pod uwagę szczególną sytuację finansową i bytową dłużniczki, jej możliwości płatnicze oraz uzasadniony interes wierzyciela WAM, wyraził zgodę na spłatę kwoty 12.092,91 zł w odroczonym terminie zapłaty, tj. do dnia 30 września 2016 r. W dniu 3 czerwca 2016 r. komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie U. P. umorzyła postępowania w sprawie Km 343/12 w części dotyczącej dłużniczki I. R..

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Powódka I. R. dochodząc zapłaty od pozwanego A. R. kwoty 6.071,00 zł, tytułem regresu stanowiącego połowę wyegzekwowanej od niej przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Ciechanowie U. P. wierzytelności orzeczonej przez referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w Ciechanowie na rzecz Wojskowej Agencji Mieszkaniowej Oddział (...) w W. (dalej: WAM), wskazała jako podstawę żądania art. 30 § 1 k.r.o.

W ocenie Sądu Rejonowego w ustalonych w sprawie okolicznościach nie sposób uznać wskazanych podstaw uzasadniających roszczenie powódki. Przede wszystkim należy stwierdzić, że jeżeli umowę najmu lokalu mieszkalnego, o którym mowa w art. 680¹ k.c., zawarł tylko jeden z małżonków, to tylko on jest podmiotem, który zaciągnął zobowiązanie. Wobec wynajmującego ponosi odpowiedzialność z tytułu czynszu najmu solidarnie z drugim małżonkiem na podstawie art. 30 § 1 k.r.o. Jednocześnie, ponieważ z mocy art. 680¹ k.c. drugi małżonek uzyskał status najemcy, podstawę solidarnej odpowiedzialności małżonków za czynsz najmu stanowi również art. 380 § 2 k.c. Nie przekonuje pogląd, iż podstawę prawną tej odpowiedzialności stanowi przepis art. 688¹ k.c. Z treści powyższego przepisu wynika bowiem, że stanowi on źródło solidarnej odpowiedzialności najemcy i wymienionych w nim osób niebędących najemcami, natomiast nie kreuje solidarnej odpowiedzialności najemców. Roszczenie o rozliczenie nakładów, wydatków i spłaconych długów powstaje w chwili dokonania nakładów, poniesienia wydatków czy spłacenia długów. Zwrotu nakładów i wydatków oraz rozliczenia spłaconych długów dokonuje się w zasadzie w postępowaniu o podział majątku wspólnego i tylko w ramach tego postępowania. Od chwili wszczęcia postępowania o podział majątku wspólnego nie można orzekać w sprawach unormowanych w art. 45 w jakimkolwiek innym postępowaniu (art. 618 § 2 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 i art. 688 k.p.c.; uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 18 stycznia 1982 r., III CZP 54/81,

LexisNexis nr 301655, OSNCP 1982, nr 5-6, poz. 71). Ponieważ I. R. nie wystąpiła z żądaniem rozliczenia w sprawie o podział majątku, to już z tego względu powództwo podlegało oddaleniu. Nadto w ocenie Sądu Rejonowego umowa ta nie była umową najmu, albowiem w treści tej czynności prawnej brak było przedmiotowo istotnych składników, tzw. essentialia negotii, które określają typ tej czynności (w szczególności typ umowy) i charakter wynikającego z niej stosunku prawnego. W niniejszej sprawie w treści przedmiotowej umowy wskazany był jedynie jej przedmiot – mieszkanie położone w C. przy ul. (...), natomiast brakowało w niej jakichkolwiek zapisów odnoszących się do czynszu - wskazano jedynie, że małżonkowie R. mogą zamieszkiwać w tym lokalu „w zamian za opiekę”. W toku postępowania powódka co prawda wskazywała, że strony umowy w późniejszym terminie kwestię czynszu ustaliły i skonkretyzowały w formie ustnej – jako płatnego miesięcznie w kwocie 600,00 zł; co częściowo potwierdził podczas zeznań zawnioskowany przez nią świadek T. N. – jej ojciec mówiąc, że „widział tą umowę” „mieli płacić 600,00 zł czynszu”. Sąd nie dał temu wiary, albowiem uznał, iż są to jedynie gołosłowne twierdzenia powódki, natomiast zeznania świadka nie mogą zostać uznane za w pełni wiarygodne, skoro po pierwsze świadek tylko widział pierwotną treść umowy, po drugie nie wskazał, że był obecny podczas ustnych zmian postanowień tej umowy czynionych przez jej strony, po trzecie - fakt, że jest on ojcem I. R., czyli osobą bliską dla powódki może przemawiać o jego stronniczości, skoro zaś drugi ze świadków brat powódki - D. N. do powyższej „ustnej” klauzuli - w żaden sposób już się nie odniósł. Powódka poza tym mimo zapewnień o płaceniu przez nią co miesięcznego czynszu - nie przedstawiła Sądowi żadnych dowodów o dokonanych przez nią wpłatach, jak też żadnych pokwitowań przez właściciela o ich przyjęciu. Natomiast mimo twierdzeń powódki o zawarciu umowy najmu, w ocenie Sądu analiza treści tej umowy – jak to zasadnie podniósł pozwany – nie przemawia za zakwalifikowaniem jej jako umowy najmu, lecz elementy przedmiotowo istotne w niej zawarte wskazują, że może to być umowa użyczenia, bowiem zgodnie z art. 710 KC – statuującym ten typ umowy – przez umowę użyczenia użyczający zobowiązuje się zezwolić biorącemu, przez czas oznaczony lub nieoznaczony, na bezpłatne używanie oddanej mu w tym celu rzeczy lub też można stwierdzić, że właściciel mieszkania A. M. (1) chcąc się przysłużyć małżonkom R. wyświadczył im grzeczność i przekazał im do nieodpłatnego używania przedmiotową nieruchomość, z zastrzeżeniem zwrotu na każde jego wezwanie – czyli mogło to być prekarium. Oba powyższe stosunki w żaden sposób nie obligują biorącego w użyczenie udzielającego prekarium do jakiegokolwiek wzajemnego świadczenia, chociażby pieniężnego. Tym samym należy przyjąć, że powódka wraz z synem była uprawniona do zamieszkiwania w lokalu A. M. (1), przy czym nie była w ogóle zobowiązana do uiszczania na jego rzecz jakiegokolwiek czynszu, a jedynie winna była „opiekować” się lokalem, przez co niewątpliwie należy rozumieć m.in. bieżące jego utrzymanie, sprzątanie w nim. Natomiast nawet jeżeli przyjąć – jak to twierdzi powódka - że była to umowa najmu, w której małżonkowie R. byli zobowiązani do uiszczania na rzecz A. M. (1) czynszu w kwocie 600,00 zł miesięcznie, to mieszkając wspólnie z dzieckiem w najmowanym lokalu przez rok suma czynszu wyniosła łącznie tylko 7.200,00 zł (600,00 zł x 12 miesięcy), a nie 12.142,00 zł, którą to kwotę powódka spłaciła na rzecz WAM. Powódka nie przedstawiła natomiast żadnego dowodu pozwalającego Sądowi na zweryfikowanie sposobu wyliczenia przez nią kwoty dochodzonej pozwem opiewającej na 6.071,00 zł oraz okresów – miesięcy – za jakie ta należność została naliczona, chociażby przez zwrócenie się do WAM o wyliczenie dokonanego salda zadłużenia na koncie mieszkania, czy też do A. M. (1) o stosowne wyjaśnienia. Tym samym powyższe wyłącza solidarną odpowiedzialność współmałżonka jako zobowiązania zaciągniętego przez drugiego małżonka na inne potrzeby niż zaspokajanie zwykłych potrzeb rodziny.

Apelację od tego orzeczenia złożyła powódka, zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo i zasądzającej od niej koszty postępowania i zarzucając:

- 1) obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. przez niedokonanie w sprawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, polegające na nieuwzględnieniu w stanie faktycznym sprawy istotnych faktów i dowodów oraz błędną ocenę zebranego materiału dowodowego;
- 2) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, mający istotny wpływ na wynik sprawy, polegający na uznaniu, że pozwany nie jest zobowiązany solidarnie z powódką do uiszczenia na rzecz WAM zasądzonej nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym w tut. Sądzie w sprawie o sygn. akt I Nc 1317/06 należności,

albowiem umowa z dnia 1 września 2005r. była umową użyczenia lub prekarium, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego, zwłaszcza zeznań powódki, świadków T. N. i D. N. jednoznacznie wynika, że w dniu 01 września 2005 roku powódka zawarła ważną umowę najmu, odpłatną, a z uwagi na to, że została ona zawarta w celu zaspokojenia zwykłych potrzeb rodziny, roszczenie dochodzone przez powódkę winno być uwzględnione.

3) w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w pkt II wyroku -niezastosowanie art. 102 k.p.c. i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kwoty 2417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, podczas gdy w stosunku do powódki zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający nieobciążanie jej kosztami procesu.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja jest niezasadna, a jej zarzuty chybione. Sąd Okręgowy podziela i aprobuje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i uznaje je za własne.

Rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego jest trafne, bowiem powództwo jest niezasadne, jednakże z innych przyczyn, aniżeli wskazane przez Sąd Rejonowy.

Fakt, że powódka – jako współdłużnik solidarny – zapłaciła zadłużenie lub jego część na rzecz WAM nie oznacza automatycznie, że połowa tej należności obciąża jej byłego współmałżonka, gdyż należność ta wynikała z zaspokojenia potrzeb rodziny. Przede wszystkim zauważyć należy, że powódka odpowiadała w sprawie I Nc 1317/06 jako współdłużnik solidarny wspólnie z E. M. i A. M. (2). Z istoty zobowiązania solidarnego wynika, że wierzyciel może żądać całości świadczenia od każdego z dłużników solidarnych (art. 366 § 1 k.c.). Oznacza to, że powódka jako współdłużniczka solidarna odpowiada za całe świadczenie tylko wobec wierzyciela, natomiast treść istniejącego między współdłużnikami stosunku prawnego rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach może ona żądać zwrotu od współdłużników (art. 376 k.c.). Zatem, dopóki w procesie regresowym nie zostanie przesądzone za jaką część świadczenia powódka jest faktycznie odpowiedzialna (zauważyć bowiem należy, że nie zamieszkiwała ona w lokalu przez cały okres objęty pozwem), brak jest podstaw do żądania regresu od pozwanego.

W tej sytuacji ustalanie, czy należność na rzecz wierzyciela wynikała z zaspokojenia potrzeb rodziny lub ustalanie charakteru umowy zawartej z A. M. (1) jest przedwczesne, nie wiadomo bowiem jaka w istocie jest wysokość długu powódki wobec WAM. Dopiero po ewentualnym procesie regresowym przeciwko pozostałym dłużnikom solidarnym konieczne byłoby ustalenie charakteru umowy łączącej powódkę z A. M. (1) w kontekście odpowiedzialności pozwanego wynikającej z zaspokojenia potrzeb rodziny. W takiej sytuacji pozwany odpowiada bowiem jedynie do wysokości rzeczywistych kosztów zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych rodziny, a nie całego świadczenia należnego WAM.

Zauważyć w tym miejscu należy, że co do zasady dopuszczalne jest dochodzenie w procesie tego typu należności, nie jest konieczne prowadzenie postępowania o podział majątku wspólnego, jeżeli takie postępowanie się nie toczy lub nie toczyło wcześniej, nie ma podstaw do stosowania art. 618 § 2 k.p.c.

Odpowiedzialność powódki za wynik procesu przesądziła o zastosowaniu przez Sąd Rejonowy art. 98 k.p.c. Sąd I instancji nie znalazł podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. i nieobciążania powódki kosztami procesu należnymi pozwanemu. Rozstrzygnięcie na podstawie art. 102 k.p.c. ma charakter dyskrecjonalny, kontrola instancyjna w tym zakresie jest ograniczona do sytuacji, gdy zastosowanie wzmiankowanego przepisu nie zostało w ogóle uzasadnione bądź nastąpiło z rażącym naruszeniem reguł przewidzianych w tym przepisie (post. SN z 18.4.2013 r., III CZ 75/12, Legalis). Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zmiany rozstrzygnięcia w tym zakresie.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy oddalił apelację jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach procesu za II instancję orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu.